

Opkomst en neergang van de katholieke kerk in Nederland én zijn 'rational choice'-studie leren volgens Sengers het een en ander over de naaste toekomst van moslims in Nederland. Ze willen én emanciperen én integreren én hun identiteit bewaren? Nee, dat zal niet gaan. Met hun emancipatie gaan zij meer en meer gelijken op andere Nederlanders, zal de spanning met de omgeving afnemen. Over vijftig jaar, binnen twee generaties, is de nieuwe, grootste moskee van Nederland wellicht al weer afgebroken of een tapijthal geworden. De anti-islamhouding in Nederland werkt volgens Sengers averechts op dit proces van emancipatie en bevordert de spanning en de 'deviantie'. Kijk liever naar de antipapisten van toen, die de roomsche horden vreesden. De geëmancipeerde en geïntegreerde kleinkinderen van de Abou Jahjahs en Cheppihs zullen op hun beurt op zoek moeten naar nieuwe betrokkenheid en een goede ruil voor nieuwe zegeningen op deze aarde.

Over enkele weken gedenkt rooms-katholiek Nederland in Utrecht de terugkeer van zijn bisschoppelijk bestel in 1853. Vandaag in diezelfde stad een opmerkelijke promotie. Godsdienstsocioloog Erik Sengers onderzoekt 'opkomst en verval' van diezelfde kerk. Leerzaam, niet alleen voor de herstelde bisschoppen en hun kerk-in-verval, maar ook voor andere kerken en voor de islam.

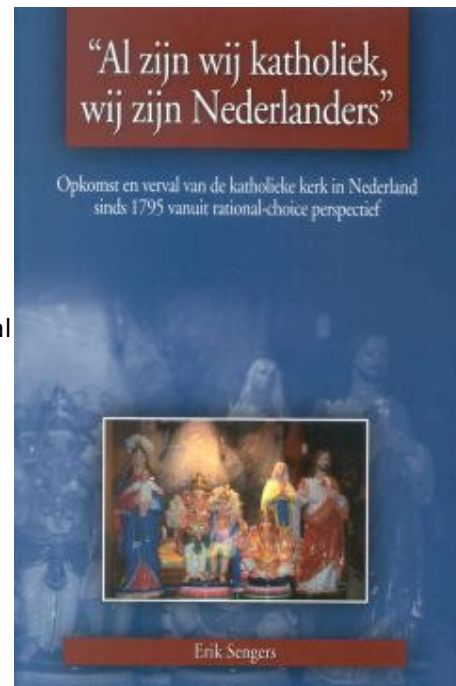
He kon toch een kerk die in honderd jaar groot en rijk en machtig was geworden (1853-1953) dat binnen tien jaar (1960-1970) allemaal verliezen? Het wás niet binnen tien jaar, legt Erik Sengers (1971) uit. Het zaad van het verval was al decennia aan het kiemen terwijl de kerk nog bloeide en groeide.

“In Amerika passen sociologen al lang de theorie van de rational choice toe op het verschijnsel godsdienst. In Europa gebeurt dat volgens Sengers niet of nauwelijks, misschien wel uit huiver om de nuchtere taal van markt en nut, van vraag en aanbod, prijs en beloning zo ongeremd toe te passen op de verheven sfeer van zonde en genade, van spiritualiteit en openbaring.

Losjes gezegd: de mens is een uitgekookt wezen, hij wil tegen zo min mogelijke kosten en moeite een zo aantrekkelijk mogelijk product verwerven. In de kerk: actief lidmaatschap mag wat kosten (geld, tijd, inspanningen) maar daar moeten dan (sociale, emotionele, economische, religieuze) beloningen in verhouding tegenover staan.

De eisen voor de katholieken waren streng, men moest er wat voor overhebben om te behoren tot de ene ware moederkerk die in een achtergestelde positie verkeerde. Maar dan had je ook wat: een sociaal netwerk, samen klimmen op de maatschappelijke ladder, weldadige devoties en later de hemel - of de hel als je afviel, maar daarvoor behoedde je elkaar.

Het klimmen had succes en zo werden katholieken meer en meer net gewone Nederlanders. Met de trots van vooruit te komen nam de mobilisatie af, verdween ook de behoefte zich geestelijk boven anderen, dwalenden, ongelovigen verheven te voelen.

Protestanten waren goede mensen, de wereld was goed, God is goed en staat open voor iedere mens van goede wil.

Inmiddels is de spanning in de band tussen eisen en beloning vrijwel verdwenen, het profiel is vlak geworden, de exclusieve betrokkenheid gedaald. Wat nu? Sengers denkt dat zijn kerk op de religieuze markt pas aan vitaliteit wint als zij 'sektarischer' wordt. Hij is zich ervan bewust dat zo'n woordkeus weerstand oproept. Hij bedoelt geen enge dingen, maar na de periode van aanpassing is er nieuwe spanning met de omgeving nodig, denkt hij, een nieuw evenwicht van betrokkenheid en beloning, herkenbaarheid, een aantoonbare 'deviantie' (anders zijn) in sociologenjargon.

De Raad van Kerken in Nederland overkoepelt de rk kerk, de drie Samen-op-wegkerken en nog een aantal kleine kerken. Sociologisch gezien is deze raad een soort 'religieus kartel', zegt Sengers. De leden van het kartel concurreren niet met elkaar, kapen elkaars zieltjes niet weg, bewegen zich in één dominant veld van gematigde, tolerante, liberale, open christelijke godsdienstigheid.

Vanuit het perspectief van 'rational choice' is dat niet goed, vindt Sengers. Ds. Ineke Bakker van de RvK klaagde onlangs in de media dat de lidkerken steeds meer zichzelf aan het profileren zijn in plaats van het gezamenlijke getuigenis waar Bakker c.s. zich sterk voor maken. Laat kerken liever méér dan minder hun eigen gezicht tonen, raadt Sengers aan.

Vorige week schonk het katholiek dekenaat Haarlem 10000 euro voor een project van het Leger des Heils. Mooi toch, zegt iedereen, zo fijn oecumenisch weldoen. Heel sympathiek, vindt Sengers ook, maar vanuit 'rational choice' wellicht minder verstandig.

In zijn studie laat Sengers zien hoe de Nederlandse bisschoppen sinds de jaren tachtig hun kerk weer scherper op de kaart zetten, hameren op de K van katholiek. Toch schiet het niet erg op. Om te beginnen grijpen ze voor de katholieke ervaring weer naar oude vormen terug: rozenkrans, processies, Mariadevotie en eucharistische vroomheid, middelen van vóór de jaren zestig voor moderne mensen zetten weinig zoden aan de dijk. Maar meer nog: de bisschoppen zijn wel strenger geworden, ze verhogen de prijs van hun producten 'geloof' en 'kerk', voeren de spanning met de omgeving op - maar niet de aantrekkelijkheid van hun aanbod. Bovendien wordt in de kerkelijke praktijk hun soep zelden even heet gegeten als ze hem opdienen.

Sengers weet ook niet precies hoe het allemaal wél moet. Nieuwe bewegingen als Opus Dei, Neocatechumenaat, charismatische vernieuwing voldoen aan de voorwaarde van 'rational choice': een duidelijk profiel, veeleisend, 'deviant', maar ook saamhorigheid biedend en de mogelijkheid binnen de organisatie iemand te worden. Maar met 'sektarischer worden' bedoelt hij niet alleen zulke uitgesproken vormen. In Edam is een gewone parochie die veel investeert in een breed netwerk van kleinere groepen waarvan de leden elkaar niet vrijblijvend maar ook tot hun genoegen ontmoeten. Of neem die gift aan het Leger des Heils: met zo'n bedrag samen aan een eigen project werken zal vitaliteit en betrokkenheid verhogen.

Sengers vindt een geestverwant in Jan Willem Wits, de eigenwijze pr-man van de rk kerk en hij citeert hem: „De kerk moet projecten ontwikkelen waar mensen wat mee kunnen. De merchandising van de kerk is slecht ontwikkeld; voor een reclamebureau heeft de kerk geen geld, daarom moet worden gewerkt met guerrilla-marketing. Het gaat om de brand experience van de katholieke kerk als merk...”

Zoiets klinkt u toch echt te marketing-achtig? Sengers begint zijn boek met het citaat van de rijke jongeling uit Lucas 18. Alles verlaten en daarvoor hetzelfde 'in dit leven veelvoudig wederkrijgen' en daarbovenop nog het eeuwige leven. Ten voeten uit de 'rational choice' in het evangelie. Welk 'veelvoud' heeft de kerk in 2003 nog in de

aanbieding? Zelfs een succesvolle toogdag op 7 juni is er niet voor ieders gerief.

Opkomst en neergang van de katholieke kerk in Nederland én zijn 'rational choice'-studie leren volgens Sengers het een en ander over de naaste toekomst van moslims in Nederland. Ze willen én emanciperen én integreren én hun identiteit bewaren? Nee, dat zal niet gaan. Met hun emancipatie gaan zij meer en meer gelijken op andere Nederlanders, zal de spanning met de omgeving afnemen. Over vijftig jaar, binnen twee generaties, is de nieuwe, grootste moskee van Nederland wellicht al weer afgebroken of een tapijthall geworden.

De anti-islamhouding in Nederland werkt volgens Sengers averechts op dit proces van emancipatie en bevordert de spanning en de 'deviantie'. Kijk liever naar de antipapisten van toen, die de roomsche horden vreesden. De ge-emancipeerde en geïntegreerde kleinkinderen van de Abou Jahjahs en Cheppihs zullen op hun beurt op zoek moeten naar nieuwe betrokkenheid en een goede ruil voor nieuwe zegeningen op deze aarde.

'Al zijn we katholiek, wij zijn Nederlanders' - opkomst en verval van de katholieke kerk in Nederland sinds 1795 vanuit rational choice perspectief. Uitgave Eburon, isbn 9051669658, €27,50.

Commentaar van **Opoet Tet**: De christenen kijken nog steeds naar zichzelf en de ontwikkeling van de christenen en vergeten dat de islam geen godsdienst is maar een politieke ideologie waarbij de eerste taak van de mohammedanen is om de wereld aan de voeten van Allah te leggen. Met oorlog, moord, geweld, verkrachtingen, roof en het vernietigen van alles en iedereen die/wat zich niet onderwerpt of wat in hun ogen niet geoorloofd is.

KNOKKEN OF KNIJLEN?